Els nous estàndards de biblioteca pública de Catalunya

Javier Nieto
Responsable en Treball Estadístic
Generalitat de Catalunya
Subdirecció General de Biblioteques
Tel. 93 316 27 40
jnietoa@gencat.cat

Enric Vilagrosa
Secció de Planificació i Programació
Diputació de Barcelona
Servei de Biblioteques
Tel. 93 402 25 45
vilagrosaae@diba.cat

Resum

Presentació dels nous estàndards de biblioteca pública als professionals catalans, així com el seu procés d'elaboració i les repercussions que tindrà la seva aplicació.

A partir d'un model renovat de biblioteca pública s'estableixen els recursos necessaris (fons, espais, equipament i recursos humans) per oferir adequadament els serveis. La rellevància de la idea de la biblioteca com a espai de relació i de formació, la importància del concepte de xarxa urbana municipal, la redefinició de les col·leccions i el creixement dels recursos humans, amb l'establiment de nous perfils professionals, són els elements definitoris d'aquests estàndards, l'aplicació dels quals permetrà la millora significativa de l'estructura del sistema bibliotecari i del servei que ofereix a la ciutadania.

Els autors han format part de la comissió interinstitucional que ha elaborat els estàndards.

Paraules clau: Biblioteques públiques; Estàndards; Planificació.

1. Introducció

Els estàndards bibliotecaris defineixen, segons el nombre d'habitants i les característiques del municipi, els requeriments en serveis i recursos que han d'oferir les biblioteques.

Els antecedents dels estàndards que ara es presenten es troben a les *Normes per a biblioteques públiques de Catalunya* (1984, 1991), als paràmetres que proposa el Mapa de la Lectura Pública vigent (2003), als *Paràmetres bàsics de biblioteca pública* de la Diputació de Barcelona (2001) i a les adaptacions que les diferents administracions locals han elaborat de les directrius esmentades.

L'assoliment progressiu, encara que no total, dels objectius que proposa el Mapa de la Lectura Pública vigent marca aquests nous estàndards. Com els seus antecedents, els estàndards que presentem són bàsicament quantificadors perquè, tot i que la situació de les biblioteques públiques a Catalunya és incomparablement millor que mai, existeixen encara mancances greus i marcats desequilibris territorials que posen de manifest la necessitat d'especificar quantitativament els recursos necessaris per poder oferir arreu un servei bibliotecari de qualitat.

En els propers anys, aquests estàndards han de ser l'instrument base de la planificació del servei de biblioteca pública des d'una doble vessant territorial:

— Planificació nacional i de les diferents xarxes territorials: l'aplicació dels estàndards garanteix el criteri unitari i l'equilibri supramunicipal en matèria bibliotecària mitjançant l'elaboració del Mapa de la Lectura Pública.
— Planificació local: els estàndards ofereixen pautes per als processos de planificació municipal i de programació d'equipaments, que adapten i concreten l'aplicació d'aquests estàndards a partir de l'estudi prospectiu de la realitat local, i de les necessitats i característiques del municipi.

2. Procés d'elaboració

Els nous estàndards són fruit del treball d'una comissió que es va constituir l'abril de 2006 en el marc dels acords de col·laboració entre el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i la Diputació de Barcelona, recollits al conveni per a la coordinació de les funcions respectives dins del Sistema de Lectura Pública, signat l'any 2006.

La comissió la van formar tècnics especialitzats en diferents matèries de la Subdirecció General de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya, del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona i del Consorci de Biblioteques de Barcelona.[1] La seva missió va ser establir uns estàndards adequats a les necessitats dels serveis que han de prestar les biblioteques públiques amb aquests tres objectius fonamentals:

1. Elaborar una proposta ambiciosa, però realista i assolible a mig termini, que prengués en consideració:

   b) La situació prèvia.
   c) Les disponibilitats pressupostàries.
   d) La diversitat del territori.
   e) El diferent grau de desenvolupament dels serveis bibliotecaris.

2. Dotar les diferents administracions amb competències en matèria bibliotecària d'una eina de referència comuna que unifiqués els criteris per a la planificació i la gestió del servei bibliotecari.

1. La comissió va estar formada per: Assumpta Carbonell (cap de la Secció de Planificació Bibliotecària), Javier Nieto (responsable en Treball Estadístic), Sílvia Portavella (tècnica en tecnologies de la informació) i Eva Rivera (tècnica en gestió de la col·lecció), per part de la Subdirecció General de Biblioteques del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació; Ester Omella (cap de la Secció de Planificació i Programació), Santi Romero (cap de l'Unitat d'Obres) i Enric Vilagrosa (tècnic en planificació i programació), per part del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona; Llanos González (tècnica de la Direcció Tècnica) i Judit Terma (directora tècnica), per part del Consorci de Biblioteques de Barcelona.

3. Revisar el repertori d'estàndards aplicats en l'elaboració del Mapa de la Lectura Pública i en els programes funcionals dels nous equipaments.

Després de diversos mesos de treball, amb 14 reunions plenàries, i d'altres de contrast intern a les diferents administracions participants, la proposta tècnica es va lliurar al juliol de 2007 i es va presentar al Consell de Biblioteques celebrat el 23 d'octubre de 2007.

3. Els serveis, la base conceptual dels estàndards

El model de biblioteca pública que es pretén impulsar des de les administracions implicades en el procés ha estat la base conceptual dels estàndards i el punt de partida per a la seva elaboració. A partir d'aquest procés de reflexió i de la concreció de l'oferta dels serveis que han de prestar les biblioteques, s'han establert i dimensionat els recursos que els configuren i que es consideren necessaris per poder oferir-los adequadament. Els recursos dimensionats són: el fons, l'edifici i l'equipament (punts d'accés informàtic per al públic i punts de lectura), els recursos humans i les hores setmanals de servei.

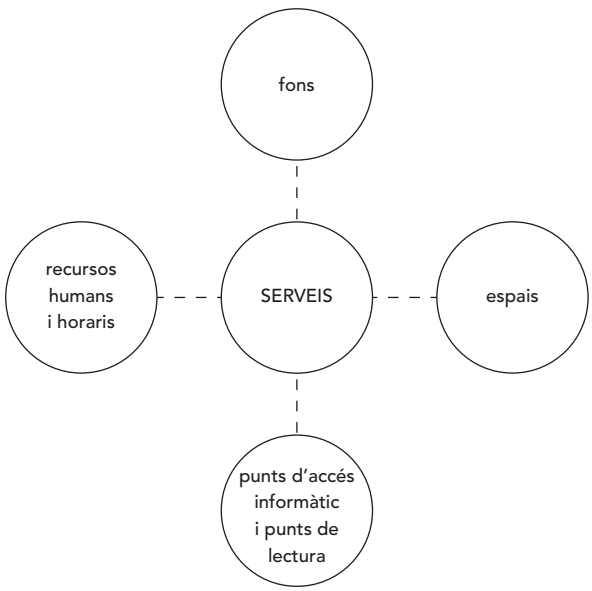

La concreció d'aquests recursos facilita la revisió dels paràmetres econòmics que permeten preveure les despeses d'inversió inicial i les de manteniment anual de la biblioteca. Aquests barems seran necessàriament revisats cada any per adequar-los als preus vigents en cada moment.

Cal destacar que la renovació del model de biblioteca pública dels darrers anys ha comportat canvis importants respecte a estàndards anteriors. Els més significatius són:

1. La rellevància de la idea de la biblioteca com a espai de relació i la seva importància en els processos de formació i d'autoformació, que motiven la incorporació de nous espais i el creixement de la superfície d'altres. En la mateixa línia, es propugna un augment molt significatiu dels punts d'accés informàtic per a ús públic.
2. L'elevada significació que adquireix el concepte de xarxa urbana municipal, base dels paràmetres per als municipis de més de 30.000 habitants[2] amb més d'una biblioteca, i la diferenciació entre biblioteques centrals i biblioteques de proximitat. Es concreten els recursos dels quals han de disposar les biblioteques centrals i es dóna una major flexibilitat per a les biblioteques de proximitat per tal de permetre la seva adaptació a les especificitats locals, establint únicament les seves característiques mínimes generals.
3. La redefinició del contingut i distribució espacial de les col·leccions, considerant-ne els usos i demandes dels usuaris.
4. El creixement quantitatiu dels recursos humans, l'establiment de nous perfils professionals i, per primera vegada, l'especificació del personal de xarxa per als municipis amb xarxes urbanes de biblioteques.

Als apartats que segueixen a continuació es presenten de manera exhaustiva els diferents aspectes tractats pels estàndards.

4. Fons

El fons comprèn el conjunt de recursos d'informació en qualsevol suport que la biblioteca posa a disposició dels usuaris de manera física, o bé facilitant-los l'accés a recursos electrònics en línia. Cal tenir present que la qualitat i l'actualitat de les col·leccions són tant o més significatives que la seva dimensió.

Tot i així, la voluntat de superar els tradicionals baixos índexs de documents per habitant de les nostres biblioteques públiques i d'arribar als mínims proposats per les *Directrius IFLA/UNESCO* fan necessari l'establiment d'unes ràtios municipals de referència. Així doncs, es fixen quatre ràtios en funció de la població del municipi, tenint en compte que aquesta ràtio augmenta proporcionalment a mesura que disminueix el nombre d'habitants, per tal d'assegurar un accés igualitari a la informació.

2. Article 33.2 de la «Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya». *DOGC*, núm. 1.727 (29 de març de 1993), p. 2.217-2.222.

Ràtio municipal de documents de lliure accés per habitant[3]

municipis 3.000 hab.	municipis 5.000 hab.	municipis 10.000 hab.	municipis 20.000 hab.	municipis 30.000 hab.	municipis 50.000 hab.	municipis 100.000 hab.	municipis 200.000 hab.
3	2,5		2				1,5

A més de proporcionar les ràtios que permeten calcular el nombre d'exemplars de les col·leccions en relació amb el nombre d'habitants dels municipis, aquests estàndards fan propostes sobre la distribució dels fons a les biblioteques.

En aquest sentit, el canvi més significatiu és la modificació de la distribució de la col·lecció atenent a nous criteris d'ús, i a una ordenació més lògica i còmoda per a l'usuari. Conseqüentment, el fons es presenta repartit en tres grans divisions que mantenen un equilibri funcional entre matèries i suports:

— *Coneixements*: documents amb matèria (en qualsevol suport), incloent informació i referència.
— *Ficció*: literatura de creació (novel·la i la resta de la narrativa, poesia, teatre i còmic).
— *Música i imatge*: música, cinema i videojocs.

Aquesta distribució, habitual a les zones infantils de les nostres biblioteques, es fa ara extensiva a la zona general.

El dimensionat i distribució del fons entre les diferents divisions s'ha determinat considerant:

— El model de determinades biblioteques del nostre entorn amb una praxis avançada i amb un bon funcionament en aquest aspecte.
— L'equilibri entre els usos i preferències majoritàries dels usuaris i el caràcter generalista de la biblioteca pública.
— La disponibilitat i les limitacions del mercat editorial, especialment pel que fa al fons infantil.

El fons mínim considerat òptim per als municipis més petits no ha de baixar de 9.000 documents. Aquest nombre augmenta en proporció al nombre de població del municipi i d'acord amb la ràtio corresponent.

Pel que fa a les xarxes urbanes, el fons de les biblioteques centrals urbanes ha de representar entre el 75% del fons total a les xarxes més petites fins al 40% a les xarxes més grans. En qualsevol cas, la col·lecció de la biblioteca central hauria de representar, com a mínim, el doble que la biblioteca de proximitat més gran.

3. Cal tenir present que aquests estàndards es donen tenint en compte només la col·lecció de lliure accés. Les especialitzacions temàtiques o col·leccions locals d'especial importància no es tenen en compte en la ràtio document/habitant ni en la distribució dels percentatges del fons, donada l'especificitat que cadascuna de les biblioteques pot tenir en aquest tema.

Distribució del fons a les biblioteques locals

	municipis 3.000 hab.	municipis 5.000 hab.	municipis 10.000 hab.	municipis 20.000 hab.
Docs./hab. (ràtio municipal)*	3	2,5	2,5	2
Fons general total	**6.750**	**9.750**	**19.500**	**32.000**
Coneixements	3.350	5.350	10.700	17.000
Ficció	1.700	2.450	4.900	8.000
Música i imatge	1.700	1.950	3.900	6.400
Fons infantil total	**2.250**	**2.750**	**5.500**	**8.000**
Coneixements	800	950	1.900	2.800
Ficció	1.000	1.300	2.600	4.000
Música i imatge	450	500	1.000	1.200
Fons total	**9.000**	**12.500**	**25.000**	**40.000**
Títols de diaris i revistes	**75**	**90**	**120**	**180**

* Documents de lliure accés.

Distribució del fons a les biblioteques centrals de xarxes urbanes

	municipis 30.000 hab.	municipis 50.000 hab.	municipis 100.000 hab.	municipis 200.000 hab.
Docs./hab. (ràtio municipal)*	2	2	2	1,5
Fons general total	**36.000**	**49.200**	**84.000**	**100.800**
Coneixements	19.800	27.050	48.750	58.500
Ficció	9.000	12.300	20.150	24.200
Música i imatge	7.200	9.850	15.100	18.100
Fons infantil total	**9.000**	**10.800**	**16.000**	**19.200**
Coneixements	3.250	4.100	6.400	7.900
Ficció	4.500	5.400	8.000	9.600
Música i imatge	1.250	1.300	1.600	1.700
Fons total	**45.000**	**60.000**	**100.000**	**120.000**
Títols de diaris i revistes	**180**	**200**	**240**	**260**

Distribució del fons a les biblioteques de proximitat de xarxes urbanes

	àrea d'influència 10.000 hab.	àrea d'influència 20.000 hab.	àrea d'influència 40.000 hab.
Fons general total	**15.000**	**25.000**	**40.000**

En el cas de les biblioteques de proximitat, els estàndards fixen unes col·leccions mínimes que s'han de dimensionar en concret en funció de la seva àrea d'influència i de la proporció que cada biblioteca representa en el conjunt de la seva xarxa urbana.

El fons inicial d'un nou equipament ha de representar almenys el 60% del fons del que finalment caldria disposar. A les poblacions més petites, el fons inicial en cap cas serà inferior a 7.500 documents, xifra que es considera el mínim indispensable per oferir un servei de qualitat.

En el moment que s'assoleixen les ràtios considerades òptimes per a la prestació dels serveis, la biblioteca ha de tendir al creixement zero (això sí, tenint en compte l'augment de la població per mantenir adequadament la ràtio documents per habitant especificada), mitjançant la incorporació de nous materials i la retirada del material obsolet. Amb una pràctica correcta, i constant, d'esporga i adquisicions el fons s'hauria d'haver renovat completament en un màxim de 10 anys.

Per assegurar uns mínims de qualitat, és recomanable que els diferents serveis centrals que donen suport a les biblioteques ofereixin eines de selecció bibliogràfica permanentment actualitzades que siguin útils per a l'establiment de les col·leccions inicials i per al seu manteniment posterior. Així mateix, és interessant l'adopció de polítiques municipals de col·lecció, útils per a un millor aprofitament dels recursos.

Pel que fa a publicacions periòdiques, el fons mínim és de 75 títols per a les biblioteques de municipis de 3.000 habitants; a partir d'aquí, en els municipis amb biblioteca local, aquest nombre s'incrementa en 10 títols per cada 1.500 habitants. En poblacions de més de 30.000 habitants es parteix d'un mínim de 225 títols i s'incrementen en uns 3 títols per cada 2.500 habitants; d'igual manera que per a la resta del fons, a les xarxes urbanes el nombre de títols de les biblioteques centrals urbanes ha de representar entre el 75% del fons total a les xarxes més petites fins al 40% a les xarxes més grans.

5. Espais

Els canvis en les formes de producció i consum dels serveis de la biblioteca pública, així com l'ampliació i diversificació dels productes que ofereix, estan generant canvis en els seus edificis. A més, l'increment de l'ús de les TIC per part de la societat potencia la biblioteca com a espai social de trobada i centre d'aprenentatge obert, aspecte que té una repercussió directa en la concepció, distribució i dimensionat dels diferents espais. En aquest sentit, les característiques més destacables dels presents estàndards respecte als anteriors són les següents:

— Les àrees d'accés adquireixen major importància i incrementen significativament la seva superfície per tal d'enfortir la funció de la biblioteca com a centre de relació social.

— Es potencien els espais de formació: a partir de 5.000 habitants, les biblioteques de tots els municipis disposaran d'un espai específic per a tal efecte amb un mínim de 10 ordinadors (en estàndards anteriors, aquest espai s'anomenava espai multimèdia i era únicament preceptiu en biblioteques de municipis de més de 20.000 habitants).
— Es crea un espai específic destinat a les activitats de promoció de la lectura per al públic infantil en totes les biblioteques centrals urbanes.
— S'amplien i especialitzen les zones de treball intern, especialment a les biblioteques centrals urbanes. L'existència de personal de xarxa que té la seva base a la biblioteca central, la centralització de processos i l'increment de serveis en línia fan que aquests espais adquireixin més importància.

La necessitat, dimensionat i distribució d'espais en diferents zones funcionals s'han determinat considerant els següents aspectes:

— El nombre de població del municipi o de l'àrea d'influència de la biblioteca, en el cas de les biblioteques de proximitat de les xarxes urbanes.
— Els serveis que ha d'oferir cadascuna de les àrees i espais.
— El nombre, distribució i organització del fons documental.
— Els usuaris i els usos que fan dels serveis, espais i fons.
— El personal de la biblioteca i les seves tasques, per tal que les pugui realitzar de forma eficient i còmoda.
— L'accessibilitat als serveis, als espais i al fons.

La proposta resultant estructura i distribueix funcionalment el espais de la biblioteca en quatre grans zones que, a la vegada, es subdivideixen en diferents àrees i espais de servei:

— *Zona d'acollida i promoció*: Es concep com un punt de trobada comunitari. En els seus espais s'hi concentren gran part de les accions de promoció de la lectura i de formació. La zona d'acollida i promoció està formada per l'àrea d'accés, l'espai polivalent, l'espai de formació i l'espai de suport.[4]
— *Zona general*: Aquesta zona ha de donar resposta a les necessitats formatives, informatives i de lleure dels usuaris majors de 12 anys (fins ara es consideraven usuaris d'aquest espai els majors de 14 anys). Segons els usos i la tipologia de documents que acolliran, es poden distingir tres àrees: l'àrea d'informació i fons general, l'àrea de música i imatge, i l'àrea de diaris i revistes.

4. Es consideren espais de suport la sala o sales destinades a usos com ara reunions i treballs en grup, activitats de promoció o formació per a públics reduïts (tallers d'escriptura, clubs de lectura, etc.).

Respecte a estàndards anteriors desapareix l'àrea de referència com a àrea específica i s'integra dins de la que ara s'anomena àrea d'informació i fons general.

— *Zona infantil*: Destinada al públic fins als 12 anys, en relació amb l'etapa d'escolarització primària. Aquesta zona ha de satisfer les necessitats de suport a la formació (tant reglada com no reglada), el lleure i el desenvolupament del procés de socialització dels infants. Així mateix, ha de ser un focus central de promoció de l'hàbit lector i de formació en les habilitats en l'accés i ús de la informació i dels recursos de la biblioteca.

Respecte a estàndards anteriors no es concreta la distribució d'espais dels diferents àmbits de la zona infantil de cara a possibilitar una major flexibilitat en la seva organització. Aquest fet no significa que desapareguin espais que anteriorment s'esmentaven específicament, com l'espai de petits lectors, sinó que hi queden integrats.

— *Zona de treball intern*: Concentra els espais destinats a la direcció i administració de la biblioteca, el desenvolupament de determinades tasques tècniques, els dipòsits documentals, el magatzem logístic i els espais de descans del personal.

Respecte a estàndards anteriors, la proporció de superfície destinada a espai de treball augmenta respecte a la de dipòsit documental. Així mateix, es diferencia entre l'espai destinat a dipòsit documental i el destinat a magatzem logístic.

Amb aquests estàndards, la superfície mínima que es considera que ha de tenir una biblioteca per poder oferir correctament els seus serveis al ciutadà és de 450 m^2 de programa.[5] Aquesta superfície, que és la que es considera òptima per als municipis més petits (3.000 hab.) va augmentant en proporció a la població del municipi.

Pel que fa a les xarxes urbanes, l'edifici de la biblioteca central ha de disposar d'una superfície mínima de 1.970 m^2 (municipis de 30.000 habitants amb més d'una biblioteca). Aquesta superfície mínima augmenta en proporció a la població del municipi i les necessitats d'espai dels serveis i el fons documental, però també ve determinada per la proporció que ocupa la biblioteca central en el conjunt de la xarxa i el nombre de biblioteques de proximitat.

Respecte a les biblioteques de proximitat els estàndards estableixen la superfície mínima de l'equipament segons el nombre de població de la seva àrea d'influència; aquesta superfície va des dels 750 m^2 de programa per a una àrea de 10.000 habitants fins als 1.600 m^2 per a una àrea de 40.000 habitants.

5. La superfície de programa comprèn l'espai net i aprofitable de cada àrea d'activitat, sense tenir en compte els espais de circulació ni qualsevol altra consideració arquitectònica. La superfície construïda representa un increment aproximat del 30% de mitjana respecte a la superfície de programa i és el resultat d'incloure-hi els espais de circulació, els sanitaris, els espais per als equips de neteja, les cambres d'instal·lacions, els voladissos, terrasses, porxos i l'espai ocupat pels elements constructius.

Distribució d'espais a les biblioteques locals (m^2)

	municipis 3.000 hab.	municipis 5.000 hab.	municipis 10.000 hab.	municipis 20.000 hab.
Zona d'acollida i promoció	**120**	**225**	**250**	**310**
Àrea d'accés	60	100	115	145
Espai polivalent	50	60	70	90
Magatzem de l'espai polivalent	10	10	10	10
Espai de suport	–	20	20	30
Espai de formació	–	35	35	35
Zona general	**200**	**335**	**560**	**905**
Àrea d'informació i fons general	140	245	430	700
Àrea de música i imatge	20	25	45	75
Àrea de diaris i revistes	40	65	85	130
Zona infantil	**70**	**100**	**175**	**250**
Àrea d'informació i fons infantil	70	100	175	250
Zona de traball intern	**60**	**90**	**115**	**135**
Despatx de direcció	15	20	20	20
Epai de treball intern	–	50	65	85
Dipòsit documental	45	–	–	–
Magatzem logístic	–	10	15	15
Espai de descans de personal	–	10	15	15
Superficie total de programa	**450**	**750**	**1.100**	**1.600**
Superficie total construïda (+30%)	**585**	**975**	**1.430**	**2.080**

Distribució d'espais a les biblioteques centrals de xarxes urbanes (m^2)

	municipis 30.000 hab.	municipis 50.000 hab.	municipis 100.000 hab.	municipis 200.000 hab.
Zona d'acollida i promoció	**410**	**480**	**645**	**765**
Àrea d'accés	170	200	270	330
Espai polivalent	110	150	200	230
Magatzem de l'espai polivalent	20	20	25	25
Espai de suport	60	60	90	120
Espai de formació	50	50	60	60
Zona general	**1.000**	**1.365**	**2.230**	**2.510**
Àrea d'informació i fons general	790	1.085	1.835	2.060
Àrea de música i imatge	80	115	175	210
Àrea de diaris i revistes	130	165	220	240

.../...

…/…

Distribució d'espais a les biblioteques centrals de xarxes urbanes (m²)

	municipis 30.000 hab.	municipis 50.000 hab.	municipis 100.000 hab.	municipis 200.000 hab.
Zona infantil	**365**	**445**	**640**	**710**
Àrea d'informació i fons infantil	275	340	500	550
Espai de suport	30	30	50	60
Espai d'activitats	30	75	90	100
Zona de traball intern	**195**	**260**	**385**	**515**
Despatx de direcció	20	20	20	20
Sala de reunions	–	25	25	30
Espai de treball intern	80	90	140	180
Dipòsit documental	50	75	150	230
Magatzem logístic	25	25	25	25
Epai de descans de personal	20	25	25	30
Superficie total de programa	**1.970**	**2.550**	**3.900**	**4.500**
Superficie total construïda (+30%)	**2.560**	**3.315**	**5.070**	**5.850**

Distribució d'espais a les biblioteques de proximitat de xarxes urbanes (m²)

	àrea d'influència 10.000 hab.	àrea d'influència 20.000 hab.	àrea d'influència 40.000 hab.
Edifici (superficie total del programa)	**750**	**1.100**	**1.600**

6. Punts d'accés informàtic i punts de lectura

Les biblioteques públiques han de comptar amb l'equipament i les instal·lacions necessàries per a la correcta prestació de serveis als ciutadans. En aquest sentit, els estàndards concreten el nombre mínim de punts d'accés informàtic públics[6] i de punts de lectura que es considera que han d'oferir les biblioteques als seus usuaris. Les consideracions més destacables al respecte són les següents:

— L'important increment del nombre de punts d'accés informàtic respecte a estàndards anteriors en concordança amb l'evolució, necessitat i integració de les noves tecnologies en els serveis de la biblioteca pública.

6. Es considera punt d'accés informàtic a cadascuna de les estacions de treball que la biblioteca posa a disposició dels usuaris amb el maquinari i programari necessari per a: consultar el catàleg, accedir a recursos electrònics i internet, o fer ús d'altres aplicacions informàtiques (ofimàtica, tractament d'imatge i so, etc.).

— L'aposta per la flexibilitat i la polivalència dels punts d'accés informàtic sense determinar-ne la distribució segons la seva funcionalitat (catàleg, internet, ofimàtica, …). Únicament es concreta el nombre de punts de l'espai de formació.
— L'augment significatiu del nombre de punts de lectura d'acord amb el creixement del nombre d'usuaris de les biblioteques públiques en els darrers anys.

Davant la importància estratègica que adquireixen els punts d'accés informàtic per al desenvolupament de determinats serveis i l'accés a la informació, s'estableix una ràtio a nivell municipal. El seu nombre, al qual cal afegir els dels espais de formació, es calcula segons la següent fórmula:

— 6 punts per a les poblacions de 3.000 habitants.
— A partir dels 3.000 habitants, aquests 6 punts s'incrementen en 1 punt d'accés per a cada 1.000 hab. fins als 30.000 hab.
— A partir dels 30.000 habitants, el nombre de punts s'incrementa en 1 per cada 2.000 hab.

Amb l'aplicació dels estàndards, les biblioteques més petites (municipis de 3.000 hab.) haurien de disposar d'un mínim de 6 punts d'accés informàtic i 40 punts de lectura. En els municipis de més de 5.000 habitants els punts d'accés informàtic s'incrementen de forma important amb els 10 corresponents a l'espai de formació.

Equipament de les biblioteques locals

	municipis 3.000 hab.	municipis 5.000 hab.	municipis 10.000 hab.	municipis 20.000 hab.
Punts de consulta informàtica públics	6	8+(10 formació)	13+(10 formació)	23+(10 formació)
Punts de lectura	40	75	110	140

Pel que fa a les xarxes urbanes, únicament es concreta l'equipament de les biblioteques centrals urbanes possibilitant una major flexibilitat en la definició dels serveis i necessitats de les biblioteques de proximitat.

La biblioteca central disposarà com a mínim del 45% dels punts d'accés informàtic corresponents al global de la xarxa segons la ràtio municipal, als que s'afegeix entre 15 i 20 més corresponents a l'espai de formació.

El nombre de punts de lectura mínim de les biblioteques centrals serà de 140 per als municipis de 30.000 habitants; aquests s'incrementen paulatinament en correspondència amb la població del municipi.

Equipament de les biblioteques centrals de xarxes urbanes

	municipis 30.000 hab.	municipis 50.000 hab.	municipis 100.000 hab.	municipis 200.000 hab.
Punts de consulta informàtica públics	23+(15 formació)	26+(15 formació)	31+(20 formació)	42+(20 formació)
Punts de lectura	140	210	270	300

7. Recursos humans i horaris

Els equips professionals són un factor amb un valor cabdal en la gestió dels serveis bibliotecaris. Cal no oblidar, d'altra banda, que la despesa en concepte de personal és la més important que afronten les administracions, ja sigui en el camp bibliotecari (el 57,26% de la despesa total, segons dades de 2006) com en qualsevol altre. En conseqüència, del seu correcte dimensionament, adequació als llocs de treball, formació permanent i motivació dependrà en bona part l'èxit del servei bibliotecari.

Les característiques més significatives dels nous estàndards en relació amb aquesta qüestió són:

— El creixement quantitatiu respecte als estàndards anteriors.
— L'establiment de nous perfils professionals a les xarxes urbanes de biblioteques (municipis a partir de 30.000 habitants). Aquesta novetat té una doble conseqüència:

- La instauració, a les biblioteques centrals urbanes, de les figures de subdirector bibliotecari[7] i tècnic auxiliar administratiu.
- La definició d'unes determinades categories professionals per al conjunt de les xarxes urbanes. Si bé en algunes xarxes ja existien algunes d'aquestes figures, és ara quan, per primera vegada, queden recollides normativament. Sense descartar altres possibles perfils en funció de les característiques del municipi, es precisen les següents categories: bibliotecari itinerant, tècnic auxiliar itinerant, tècnic auxiliar informàtic i tècnic sociocultural.

Tant el creixement del nombre de personal com l'establiment de nous perfils professionals estan motivats per les noves necessitats de servei i de gestió, i són conseqüents amb el creixement i la diversificació dels serveis oferts, del fons i de la superfí-

7. El lloc de treball de subdirector bibliotecari serà preceptiu a les biblioteques centrals urbanes dels municipis per sobre de 100.000 habitants. A les biblioteques centrals urbanes dels municipis entre 30.000 i 100.000 habitants serà preceptiu quan la direcció exerceixi també funcions de cap comarcal o de zona, o bé a les biblioteques centrals de les xarxes urbanes amb 3 o més equipaments.

cie que plantegen els nous estàndards. Tenen, també, la finalitat de repartir responsabilitats, descarregar de feina administrativa al personal tècnic i, en resum, millorar la qualitat del servei bibliotecari potenciant, a la vegada, el concepte de xarxa en els municipis que l'hagin de desenvolupar.

D'altra banda, si es compara el grau de compliment d'hores de servei al públic, que actualment se situa, amb poquíssimes excepcions, per sobre del 90% respecte als requeriments dels nous estàndards, i el percentatge d'adequació pel que respecta al nombre de personal, molt menys favorable, una de les conclusions que se n'extreu és que els recursos humans estan massa orientats a l'atenció primària al públic i no poden dedicar-se tant a tasques que aportin valor afegit. Els nous estàndards intenten corregir aquesta situació mantenint pràcticament els horaris d'atenció al públic dels estàndards anteriors, però augmentant les dotacions de personal.

L'equip de treball de les biblioteques més petites estarà format per 2-3 treballadors.

Personal i horari de les biblioteques locals

	municipis 3.000 hab.	municipis 5.000 hab.	municipis 10.000 hab.	municipis 20.000 hab.
Personal total	**2-3**	**4-5**	**5-7**	**7-9**
Director bibliotecari	–	1	1	1
Bibliotecaris	–	–	0-1	1
Director tècnic auxiliar	1			
Tècnics auxiliars	1-2	3	4	4-6
Ajudants de servei	–	0-1	0-1	1
Hores setmanals de servei	**25**	**30**	**35**	**35**

El nombre de personal augmenta progressivament fins a les 21-25 persones considerades necessàries per a les biblioteques centrals de les xarxes urbanes més grans. L'equip de xarxa pot arribar a estar format per fins a 6 persones.

Personal i horari de les biblioteques centrals de xarxes urbanes

	municipis 30.000 hab.	municipis 50.000 hab.	municipis 100.000 hab.	municipis 200.000 hab.
Personal total	**10-12**	**13-16**	**17-20**	**21-25**
Director bibliotecari	1	1	1	1
Bibliotecaris	0-1*	0-1*	1	1
Director tècnic auxiliar	2	2-3	3-4	5-6
Tècnics auxiliars administratius	6-8	8-9	9-11	11-13
Ajudants de servei	–	0-1	1	1

…/…

…/…

Personal i horari de les biblioteques centrals de xarxes urbanes

	municipis 30.000 hab.	municipis 50.000 hab.	municipis 100.000 hab.	municipis 200.000 hab.
Personal de xarxa	**0-1**	**1-2**	**2-4**	**4-6**
Bibliotecaris itinerants	–	–	–	0-1
Tècnics auxiliars itinerants	–	0-1	1	1-2
Tècnics auxiliars informàtics	0-1	1	1-2	2
Tècnics socioculturals	–	–	0-1	1
Hores setmanals de servei	**40**	**45**	**55**	**60**

* El subdirector serà neccesari a les biblioteques centrals urbanes la direcció de les quals exerceixi també funcions de cap comarcal o de zona, o bé a les biblioteques centrals de les xarxes urbanes amb 3 o més equipaments.

Personal i horari de les biblioteques de proximitat de xarxes urbanes

	àrea d'influència 10.000 hab.	àrea d'influència 20.000 hab.	àrea d'influència 40.000 hab.
Personal total	**4-5**	**5-7**	**7-9**
Director bibliotecari	1	1	1
Bibliotecaris	–	0-1	1
Tècnics auxiliars	3	4	4-6
Ajudants de servei	0-1	0-1	1
Hores setmanals de servei	**35**	**35**	**40**

8. Conclusió: l'impacte de l'aplicació dels nous estàndards

L'aplicació d'aquests estàndards significarà una millora substancial del servei de biblioteca pública. La seva completa aplicació significaria:

— Passar d'una ràtio actual d'1,39 docs. /hab. a una ràtio d'1,81 docs. /hab. i d'un fons mitjà actual per biblioteca de 30.400 documents a un fons mitjà de 48.681 documents.

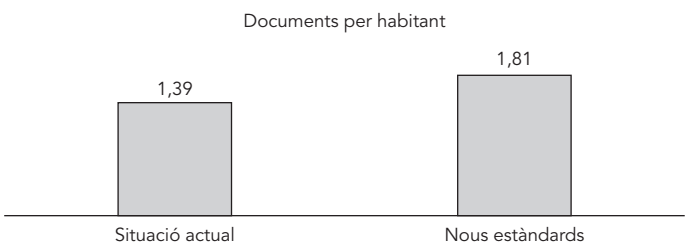

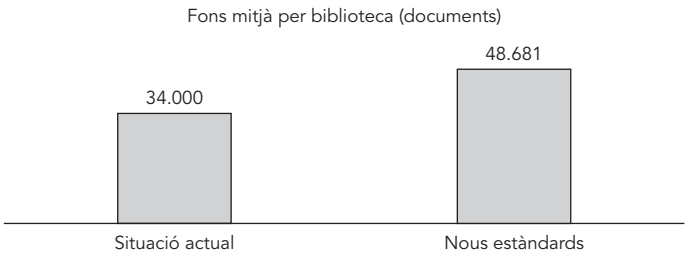

— Augmentar fins als 1.597 m^2 els actuals 798 m^2 de superfície útil mitjana per biblioteca.

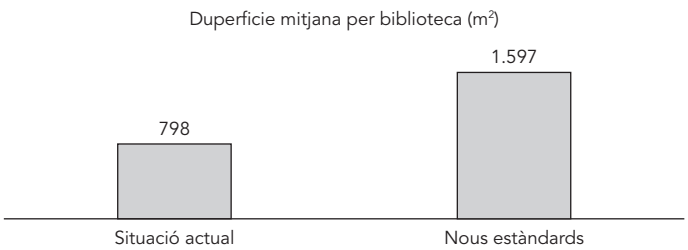

— Incrementar les dotacions d'ordinadors per a ús públic fins a un 125%.
— Créixer des d'una mitjana de 5,4 treballadors per biblioteca[8] a una mitjana de 6,4 en el cas d'aplicar l'estàndard més baix o a una mitjana de 8,2 en el cas d'aplicar l'estàndard més alt.

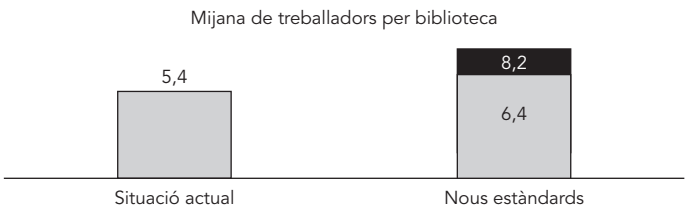

El pas de la situació actual a l'escenari que plantegen els estàndards requereix de la implicació dels professionals i de la completa assumpció de les competències en matèria bibliotecària per part de les administracions responsables del servei. El procés no està exempt de dificultats i, de fet, en l'actualitat 62 dels 268 municipis de Catalunya

8. Per a aquest càlcul, només s'han tingut en compte els equipaments que estan per sobre del 75% d'adequació a superfície estàndard o que s'han construït fa menys de 10 anys.

que haurien d'oferir servei bibliotecari fix (els 265 municipis amb més de 3.000 habitants[9] més les tres capitals de comarca amb menys de 3.000 hab.), encara no disposen de biblioteca. Concretament:

— 37 no disposen de cap equipament ni projecte a la vista (13,81% del total de municipis que n'haurien haurien d'oferir servei bibliotecari estable), encara que només 9 d'ells estan per sobre dels 5.000 hab. (3,36% del total de municipis que n'haurien haurien d'oferir servei bibliotecari estable); tota la resta, entre 3.000 i 5.000 habitants.
— 25 tenen un equipament en projecte o en construcció relacionat amb el Pla Específic de Biblioteques-PEB 2004-2007 o anteriors. A aquests se sumaran d'altres amb el nou PEB 2008-2011.

L'actualització del Mapa de la Lectura Pública a partir dels nous estàndards concreta les prioritats d'actuació. Però si bé la situació de partida pot semblar desencoratjadora, el fet que el 89% dels equipaments que superen el 75% d'adequació a superfície d'estàndards hagin estat construïts els últims 10 anys, dóna una idea ben clara de l'oportunitat d'aquests nous estàndards, que no fan sinó consolidar la tendència manifesta d'aquests darrers anys.

Bibliografia

Associació de Bibliotecaris de Catalunya. *Normes per a biblioteques públiques a Catalunya I*. Barcelona: Associació de Bibliotecaris de Catalunya, 1984. 65 p. ISBN 84-398-2019-4.

Catalunya. Departament de Cultura. *Mapa de la Lectura Pública de Catalunya* [en línia]. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, cop. 2003. <http://www20.gencat.cat/portal/site/CulturaDepartament>. [Consulta: 24/01/2008].

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. *Normes per a biblioteques públiques a Catalunya II*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1991.94 p. ISBN 84-86972-04-3.

«Decret 124/1999, de 4 de maig, sobre els serveis i el personal del Sistema de Lectura Pública de Catalunya». *DOGC*, núm. 2.885 (10 de maig de 1999). p. 6. 151-6. 152.

Directrius del Manifest sobre Internet de l'IFLA-Unesco [en línia]. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2007. <http://www.cobdc.org/publica/directrius/index.html> [Consulta: 24/01/2008].

Guidelines and standards for Queensland public libraries [en línia]. [Brisbane]: Queensland Government, [2005]. <http://www.slq.qld.gov.au/info/publib/policy/guidelines>. [Consulta: 24/01/2008].

IFLA. *Directrius IFLA/Unesco per al desenvolupament del servei de biblioteques públiques*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2002. 115 p.

9. Darreres dades oficials de població disponibles (01.01.2007), extretes de l'Idescat: <http://www.idescat.net> [Consulta: 14/01/2008].

ISBN 84-86972-14-0. Disponible a: <http://www.cobdc.org/publica/directrius/index.html> [Consulta: 24/01/2008].

«Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya». *DOGC*, núm. 832 (27 d'abril de 1987). p. 1563-1592.

«Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya». *DOGC*, núm. 1727 (29 de març de 1993). p. 2.217-2.222.

Ontario Public Library Guidelines for Municipal and County Public Libraries [en línia]. Sudbury: Ontario Library Service-North, [2007]. <http://www.olsn.ca/Guidelines/4th_Edition_Guidelines/Guidelines_en.htm>. [Consulta: 24/01/2008].

«Paràmetres bàsics de biblioteca pública». En: *La biblioteca pública a la província de Barcelona: un servei en xarxa*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Servei de Biblioteques. p. 65-67. Disponible a: <http://www.diba.cat/biblioteques/documentspdf/publicacio_omella_cat.pdf> [Consulta: 24/01/2008]. La versió anterior dels paràmetres (1999) es consultable al document *Directrius IFLA/Unesco per al desenvolupament del servei de biblioteques públiques* (citat anteriorment), on queden recollits juntament amb altres estàndards.

Unesco. *Manifest de la Unesco de la Biblioteca Pública 1994*. [Barcelona]: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, [1994]. Disponible a: <http://www.ifla.org/VII/s8/unesco/catal.pdf> [Consulta: 24/01/2008].